

Становище на Комитета на регионите „Съобразени с регионалната специфика подходи спрямо изменението на климата в ЕС, по примера на планинските райони“

(2012/С 391/06)

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

- отбелязва, че планинските райони са силно чувствителни към изменението на климата и поддържа становището, че изменението на климата трябва да е част от по-широк проект за увеличаване на индивидуалната и колективната устойчивост, който да отчита всички екологични, енергийни и социални критични моменти, неизбежно свързани помежду си;
- отбелязва, че Европейският съюз ще разполага през 2013 г. със стратегия за адаптация. КР счита за изключително важно тази обща стратегия да има регионално и местно измерение в съответствие с член 174 от ДФЕС, както и глава, посветена специално на планинските райони;
- подчертава факта, че повишената уязвимост на планинските райони, която се очаква през следващите десетилетия, изисква увеличение на броя на научните изследвания и добра система за обмен на информация. Важно е средствата, посветени на адаптирането към изменението на климата, да бъдат изрично предвидени в бюджета на ЕС за периода 2014-2020 г. Необходимо е да се създадат политики за подобряване на достъпа и предоставянето на услуги от общ интерес в особено уязвимите райони;
- подчертава, че много планински райони вече започнаха да разработват стратегии за адаптиране и е наложително да се съгласуват целите и да се проучат резултатите. Необходимо е да се хармонизират екологичните инициативи, които днес са разпръснати сред много сдружения, научноизследователски органи и администрации на планински райони.

Докладчик	г-н Luciano CAVERI (IT/АЛПДЕ), член на Съвета на автономен регион Вале д'Аоста
Отправен документ	Становище по собствена инициатива

I. ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕПОРЪКИ

КОМИТЕТЪТ НА РЕГИОНИТЕ

Общи бележки

1. отбелязва, че през последните години в Европейския съюз се натрупа обстойна научна литература, а също и политически документи и научни проекти, които ясно показват, че планинските райони са силно чувствителни към изменението на климата, тъй като обединяват на ограничена територия различни среди в съответствие с надморската височина, изложението и влиянието на атмосферните течения. И Междуправителственият комитет по изменение на климата (IPCC) поставя планинските региони сред тези с най-висок риск по отношение на климата (hot spot). Освен това в параграф 4 от глава 13 на „Дневен ред 21“ (Конференция на Организацията на обединените нации по околна среда и развитие в Рио, 1992 г.), посветена специално на планинските региони, се посочва, че те са „най-чувствителните зони към промените на климата“ – въпрос, който става все по-актуален, включително в контекста на конференцията „Рио+20“. В планинските региони са съсредоточени най-големите горски масиви в цяла Европа, затова те имат поглъщателна способност за улавяне на CO₂. Те също подобряват качеството на въздуха като смекчават неблагоприятните прояви на замърсяването, и осигуряват значителни водни ресурси и ландшафт, но все пак са чувствителни към промените на климата. Планинските региони и морското крайбрежие са най-важни за туризма предвид климата там, биоразнообразието, богатството на ландшафт, водни ресурси, култура и строителство, традиции и обичаи;

2. подчертава, че изменението на климата засяга всички части на Европейския съюз и на практика целия свят, но конкретните въздействия върху определена територия, а оттам и необходимата подготовка и реакция спрямо тези въздействия, зависят от много фактори. Всяка мярка в отговор на изменението на климата трябва да отчита специфичната ситуация в различните територии. Следователно представените в КР местни и регионални власти са важни партньори в разработването и прилагането на подходящи решения;

3. припомня, че изменението на климата и последиците от него са сред основните предизвикателства, пред които ще се изправят местните и регионалните власти в Европейския съюз през идните години. В този смисъл първият приоритет трябва да бъде да се предприемат необходимите стъпки за ограничаване във възможно най-голяма степен на повишаването на средната световна температура (намаляване на въздействието), но също и за подготовка на различните равнища за тези промени, които са неизбежни (приспособяване);

4. подчертава, че планинските райони са хранилища на биологично разнообразие, застрашени от бързите климатични промени: 43 % от всички обекти по „Натура 2000“ се намират в планински райони, а 118 от 1148-те вида, изброени в

приложения II и IV от Директивата за местообитанията, са свързани с планинската среда⁽¹⁾;

5. посочва, че слабо забележимите в равнинните части климатични промени се усилват в планинските райони и придобиват стойността на ранна диагностика на еволюцията на климата в широк мащаб, превръщайки се в изключителен източник за наблюдение за целите на научните изследвания и в „изпитателен стенд“ за развитието и оценката на политиките за адаптация;

6. подчертава, че промяната на климата вече е в ход и причинява: увеличаване на хидрогеоложкия риск (наводнения, свлачища) и повишена уязвимост на хората и инфраструктурите, намаляване на наличието на вода, особено през лятото (включително в съседните непланински области), промяна на режима на речните потоци (в алпийския регион се очакват по-чести зимни наводнения и летни суши), свиване на ледниците (от 1850 г. насам ледниците са загубили около две трети от обема си, с рязко ускорение след 1985 г.), намаляване на вечно замръзналата земя, намаляване на продължителността на снежната покривка особено на височина под 1 500 м, промяна в честотата на лавините, заплахи за биологичното разнообразие и миграцията на растения и животни, промени в икономиката на зимния и летния туризъм и в добива на енергия от водноелектрически централи, несигурност в селскостопанското производство и щети в горското стопанство. Поради чувствителността на околната среда в Алпите към тези бързи климатични промени районът се превръща в район „с трайно неблагоприятни условия“. Отчетеното през последните 150 години в Алпите повишаване на температурата (+ 1,5 °C) е двойно в сравнение със средното за света от 0,7 °C⁽²⁾. Уязвимостта на планинските водни ресурси беше разгледана от Европейската агенция за околната среда през 2009 г.⁽³⁾;

7. подчертава, че планинските традиции и култури се основават на важната концепция на осъзнаване на природните ограничения и възможности. Контактът със суровите физически ограничения в района е дал възможност с течение на времето да се изготвят усъвършенствани критерии за устойчивост и рационално използване на ресурсите. Тези основни ценности могат да бъдат интегрирани в една модерна визия с помощта на новите технологии, създавайки знание и модели за развитие, които могат да бъдат полезни не само за самите планински райони, но и за периферните райони, и в много случаи могат да придобият универсална стойност (като модела за селско-градско партньорство Rural/Urban partnership, RURBAN – TCUM/EU на ГД „Регионална политика“);

(1) Европейска агенция за околната среда (ЕЕА), „Europe's ecological backbone: Recognising the true value of our mountains“ (Екологичният гръбнак на Европа: да признаем истинската стойност на нашите планини), доклад 6/2010 г.

(2) JRC/WHO, „Impacts of Europe's changing climate“ (Въздействието на изменението на климата в Европа), доклад 4/2008 г.: http://www.eea.europa.eu/publications/eea_report_2008_4.

(3) EAOC, „Regional climate change and adaptation. The Alps facing the challenge of changing water resources“ (Регионално изменение на климата и адаптиране — Алпите, изправени пред предизвикателството на променящите се водни ресурси), доклад 8/2009 г.

8. подчертава, че изменението на климата ще се окаже по-голямо предизвикателство за нашата способност за адаптация от всяко друго препятствие, с което някога се е сблъсквал човешкият род, но то е само частичен показател за една сложна екологична и човешка криза, която обхваща и:

- наличието на възобновяеми природни ресурси (вода, гори, риба, загуба на биомаса);
- намаляването в количествен и качествен аспект на стоките и услугите от екосистемите;
- намаляването на биологичното разнообразие;
- уязвимостта на производството на храни (висока цена на енергията от изкопаеми горива, използвана за производството на храни, намаляване на обработваемата земя, дисбаланс на циклите на въглерод, азот и фосфор);
- намаляването на наличието на минерални ресурси;
- намаляването на наличната евтина енергия от изкопаеми горива (петролен пик);
- замърсяването на въздуха, водата, почвата и натрупването на неразградими по биологичен начин отпадъци;
- увеличаването на населението и миграционни потоци (дължащи се и на изменението на климата);

9. изтъква, че тези проблеми ще имат различни икономически и социални последици в зависимост от географските зони и във връзка с това изразява съжаление, че сред малкото проекти, които анализират въздействията на изменението на климата върху европейската икономика, е проектът PESETA (2009 г.) на Съвместния изследователски център на Европейския съюз (JRC), който обаче не разглежда планинските райони;

10. посочва, че в Бялата книга относно адаптирането спрямо изменението на климата (COM(2009) 147 final) Европейската комисия признава регионалните различия в последиците от изменението на климата и факта, че всяка стратегия за адаптация може да действа, само ако е налице сътрудничество на всички равнища на управление. Адаптацията е динамичен дългосрочен процес, който изисква тясна връзка между политици, научни изследователи, техници, предприемачи и служители на местните администрации;

11. приветства факта, че през пролетта на 2012 г. беше поставено началото на обществена консултация, свързана с подготовката на Европейската стратегия за адаптация, планирана за 2013 г., и беше създадена платформата „CLIMATE-ADAPT“, полезен инструмент за събиране на примерите за добри практики и за планиране на равнище региони и градски зони, включващ и раздел, посветен на планините;

Цели

12. поддържа становището, че изменението на климата трябва да е част от по-широк проект за увеличаване на индивидуалната и колективната устойчивост, който да отчита всички екологични, енергийни и социални критични моменти, неизбежно свързани помежду си;

13. отбелязва, че Европейският съюз ще разполага през 2013 г. със стратегия за адаптация. КР счита за изключително важно

тази обща стратегия да има регионално и местно измерение в съответствие с член 174 от ДФЕС. Желателно е в тази Европейска стратегия за адаптация да бъде включена глава, посветена специално на планинските райони;

14. важно е също европейската стратегия за приспособяване да включва специална глава за най-отдалечените региони, чиито ограничения и характерни особености са признати в член 349 от ДФЕС;

15. подчертава факта, че повишената уязвимост на планинските райони, която се очаква през следващите десетилетия, изисква увеличение на броя на научните изследвания и добра система за обмен на информация. Важно е средствата, посветени на адаптирането към изменението на климата, да бъдат изрично предвидени в бюджета на ЕС за периода 2014-2020 г.;

16. отправя искане във връзка с новите критични условия, предизвикани от изменението на климата, да се създадат политики за подобряване на достъпа и предоставянето на услуги от общ интерес в особено уязвимите райони;

17. подчертава, че на действията за смекчаване на последиците от изменението на климата и ресурсите, предоставени за тази цел, трябва да се даде приоритет пред действията за адаптация. Ако не постигнем посоченото в Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата значително намаление на емисиите на парникови газове в световен мащаб, ще се окаже невъзможно да предотвратим бъдещото повишаване на глобалната температура, изменението на климата и екстремните метеорологични събития, които ще оказват въздействие върху местните общности;

18. посочва, че е необходим набор от тясно взаимосвързани действия за решаване на съществуващите и управление на бъдещите проблеми в сектори, които вече фигурират в програмите на ЕС. Очевидно много от тези решения трябва да се управляват чрез системата на европейската местна демокрация в съответствие с принципа на субсидиарност, например:

- а) постигане на максимална енергийната ефективност на новите и реновиране на съществуващите сгради;
- б) съхранение и подкрепа за моделите на строителство в планинските региони и селските райони посредством изготвяне на планове за устройство на територията и за природните ресурси, които да осигурят развитие на градовете, недопускане на спекулация със земя. Така ще се предотврати разрушаването на ландшафта, екосистемите, местообитанията и защитените зони, ще се избегне замърсяването на водите и почвите и ще се подкрепи развитието на отговорен туризъм, а оттам и на задържането на населението в планинските региони;
- в) въвеждане на енергия от възобновяеми източници в зависимост от характеристиките на района (слънчева, термална и фотоволтаична, вятърна, водна, от биомаса), за постигане на енергийна самодостатъчност, където е възможно. Нужни са интегрирани регионални енергийни планове, управление на водоелектрическия капацитет за изпомпване в зависимост от съхранението на фотоволтаичното производство;

- г) насърчаване на енергийните одити в общински и регионален мащаб;
- д) намаляване на потоците на енергия и материали в местните общности при запазване на жизнения стандарт (пример: Società 2000 W, ЕТН Цюрих);
- е) намаляване на отпадъците и максимално рециклиране, насърчаване на домашното производство на компост от органични отпадъци;
- ж) възобновяване на дейността на местните вериги за производство на храни: качествено земеделие и животновъдство, с цел подкрепа главно на местното потребление и търговията за туристите; по-конкретно като се подкрепя консервационното земеделие (без или с минимална обработка на земята), екологичното земеделие и екологичното животновъдство;
- з) регламентирано управление на горите по отношение на добива на дървесна биомаса за енергийни цели и строителство, при което се обръща внимание на натиска, свързан с изменението на климата; ограничаване размера на съоръженията за производство на топлинна енергия от биомаса, за да не се надвишава годишния капацитет за горско производство; запазване на защитените гори; подкрепа за устойчивото горско стопанство за производство на дървен материал и биомаса като икономически ресурс на тези зони;
- и) силно ограничаване на използването на зелени площи за строителство и инфраструктура;
- й) намаляване на изискванията за мобилност чрез укрепване на компютърните мрежи и ИКТ, компютърните услуги и работата от разстояние (които биха дали възможност и за връщане на населението в изоставените планински райони и постигане на по-високи резултати от туризма);
- к) насърчаване на отговорния, устойчив и екологичен туризъм; създаване на европейска обсерватория на туризма, развитие на селския туризъм;
- л) насърчаване на екологосъобразната и иновационна икономика в планинска среда: енергетика, електроника, системи за наблюдение и контрол, научни изследвания и центрове за университетско обучение;
- м) обучение и култура: повишаването на обществената осведоменост за нуждата от спешни мерки по отношение на

климата е от решаващо значение за прилагането на правилните климатични политики и за стратегията за приспособяване; поради това ще трябва да се насърчава разпространението на въпросите, свързани с околната среда, в училищните програми и чрез дейности за информиране на обществеността, като създаването на регионални „гишета за адаптация“ с цел разработване на стратегии, адаптирани към местните условия, и информиране на гражданите. Пример: австралийският Викториански център за научни изследвания във връзка с приспособяване към изменението на климата (Victorian Centre for Climate Change Adaptation Research – VCCCAR, www.vcccar.org.au), който интегрира на местно равнище най-широката национална политика, изготвена от National Climate Change Adaptation Research Facility (NCCARF – www.nccarf.edu.au);

- н) програми за гражданска защита и предотвратяване на климатичните рискове чрез инфраструктури, системи за хидрометеорологични прогнози и предупреждения, бърз обмен на информация с обществеността, учения за предотвратяване на шетите и спасяване на хората;

19. подчертава, че много планински райони вече започнаха да разработват стратегии за адаптиране и е наложително да се съгласуват целите и да се проучат резултатите. Необходимо е да се хармонизират екологичните инициативи, които днес са разпръснати сред много сдружения, научноизследователски органи и администрации на планински райони;

20. отправя искане да се извърши мониторинг на постигнатите резултати чрез разработване на показатели за ефективност на мерките, постигнати резултати, единна база данни за консултация на проектите и енергиен кадастър;

21. в заключение изтъква, че причините и последствията от изменението на климата трябва да се разглеждат на всички равнища, в контекста на разнообразните по географския си характер общности и в световен мащаб. По-специално, нерядко именно най-бедните общности на планетата са онези, които първи биват засегнати от изменението на климата и изпитват нужда от специална помощ. Ресурсите от страна на Европейския съюз и на държавите членки трябва да се заделят според приоритетите, набелязани в съвместно договорени стратегии и международни споразумения, и да се използват на равнището, на което ще окажат най-голямо въздействие. По тази причина местните и регионалните власти трябва да участват в подготовката на действията за смекчаване на последствията на изменението на климата и за адаптиране към тях, за да се извлече максимална полза от експертните им умения и опит и от близостта им до гражданите.

Брюксел, 10 октомври 2012 г.

Председател
на Комитета на регионите
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO